

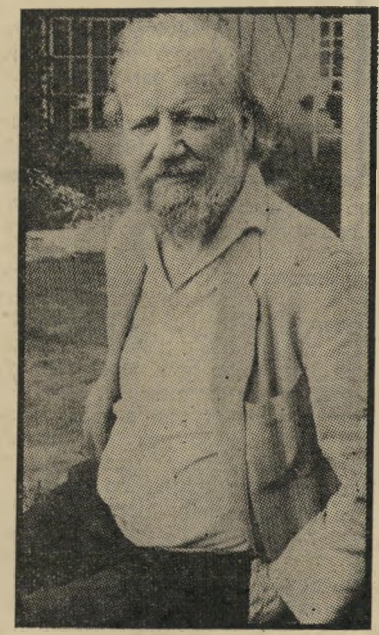
ג'ן גודול בספר הרופאים התמימים... ספר מחקרי מצולם, העוסק ברצח התמימים של חיות אפריקה. הספר נפתח בתיאור של צבועים בשעת ציד-לילה שלהם: "אז נחרנו בראותנו כיצד הם אוכלים את טרפם בעודם בחיים..." והמשך בבעלי-חיים אחרים הצדים וטורפים את טרפם. הרופאים התמימים הינו ספר-שדה המר תאר באופן מרתק את מינהגי הציד של בעלי-חיים שונים, כפי שניצפו בידי ואן לאוויק וגודול. פרק מרתק הוא הפרק צבועים מנומרים, שבו מתוארים מירדפיהם אחרי עגלים ושאר בעלי-חיים נחותים מהם.

הספר הוא בבחינת יומן רשמים מרתק, שבצד מסקנות מדעיות מספר על אורחות החיים של חיות אפריקה הטורפות והאינר דיבדואליסטיות. הלשון מרתקת. התיאור רים מרהיבים וההרפתקאות אינן נופלות מהם.

בני-אדם

גולדינג

ויליאם גולדינג, מחבר האליגוריה בעל זבוב. ספר המעמיד בספק את ההנר זה שטבע האדם טוב מעורו, ומשווה את חברת הילדים לחברה של טורפי-אדם. אינו מן הסופרים המתורגמים לעברית. בימים אלה ראה-אור בתירגום לעברית ספר נוסף של **ויליאם גולדינג**, תחת הכותרת היורשים. ספר שבו בוחן את תודעת הגיבור ותודעת הקורבן. גולדינג בוחן בהיורשים (יורשי הקופים) קביר עה של ה. ג' וולם בסיפור מהלך ההיסטוריה, שם כותב וולם: "מעט מאוד יודעים אנו על מראשו של האדם הניאנר

סופר גולדינג מסתכן הדאשונה לפצצת-האטום

דרתאלי, אולם עובדה זו... מרמזת, כנר אה, על שיערות עצומה, כיעור, או מר זרות מסלירה במראהו, נוסף על מצחו הנמוך, נכותיו הבולטות, צוואר-הקוף שלו וקומתו הנחותה... כותב סר הארי ג'ונסטון במקורה על עלייתו של האדם החדש, כסיפור 'Views and Reviews' וזכרונות-הנעור המעורפלים על מפלצות

• הוגו וארלאוויק + ג'יין גודול — הרופאים התמימים; עברית: נעמי כרמל; מל: הוצאת מסדה; 198 עמודים (כריכה קשה + תצלומים שחור-לבן, מתכונת אלבומית).
• ויליאם גולדינג — בעל זבוב; עברית: אסתר כספי; הוצאת עם עובד; 191 עמודים (כריכה רכה).
• ויליאם גולדינג — היורשים; עברית: א. נימרוד; הוצאת אליוש; 198 עמודים (כריכה רכה).

דמויות-גורילה שכאלה, בעלות מוח ער-מחמי, הילוך שורכני, גוף שעיר, שיניים חזקות, ואולי גם נטיות קאניבליסטיות, עשירות להיות מקורו של אוכלי-האדם ש"כפולקלור...". גולדינג שם ללעג ולקלס את האמונה בדבר הטוב שבאופי האדם, תוך שהוא חוזר לבחון את האדם הניאנדרטאלי, מתאר ילידה שנחטפה למטרות קניבא-ליות, בוחן את מאבק האדם בחייה, והי חייה שבאדם מול האנוש שבאדם. גולדינג מתאר בהיורשים את אותו עולם חושם פרימיטיווי, תוך שהוא מנצל את כל כלי התיאור הספרותיים, על-מנת לרדת להקר שורשי החייה-שבאדם, שלדעתו הם הם השולטים בנו עד עצם היום הזה.

מקטע הפתיחה של הספר: "לוק רץ מהר ככל שיכול. ראשו היה מורכן והוא נשא את שיח-הקוצים שלו בצורה אופי-קית, לשם שיווי-משקל, ובמסירות ירו החופשית היטב את חשורת הנירגים הי-רעננים. ליוק רכבה עליו, צחקת, ידה אצורה כתלתלים הערמוניים שהשתרעו על צווארו ולאורך עמוד השדרה שלו, השנייה מחזיקה את איאה הקטנה כשהיא תחובה מתחת לפנטרו...". שב גולדינג אל הקורא העברי באלגוריה מרגשת, המת-ארת מחדלי אנוש כתצלום תשליל שלו בהווה הנוכחי. סיפורו של גולדינג מולך מהנאיביות הראשונית של האדם שירד מעל העצים, ועד לתהליך שבו הוא מייצר לעצמו את הסכין: "מאמני ויתר על שיפשוף האבן בעצם. הוא חש תרתי ירו את הגוש הסרי-צורה שיהיה ניצבו של הסכין כשהיה נמור. שיום מוח לא היה בידי וישום תמונה לא היתה כראש. הן הלהב והן הניצב לא היו חשוכים בימים אלה. לוק התפתה לזרוק את החפץ מעבר לזרוע...". אלא שהאדם לא רוק, והדרך מהסכין הראשונה אל פצצת ה-אטום היתה קצרה יותר בשעון התפתחות האנושות, משלב הירידה מהעצים, המי-עבר מקופי-אדם לאדם. היורשים שב ומציג עד תום, את טבע האדם כרע מעורו, רע משחר נעוריו.

ארדרי

הקורא הישראלי הספיק להתוודע לספריו של **רוברט ארדרי**, ובעיקר לסיפורו הציוני הטריטוריאלי (פחות ידוע, סיפרו בראשית היתה אפריקה*). שני ספרים נר-סמים פרי עטו של ארדרי, שראוי-אדם באחרונה בתירגום עברי, חושפים היבטים נוספים, למסכת בחינתו של ארדרי את המין האנושי, באמצעות יחסו לחיות, והשתקפות יחסיהם יותר החיות בחייו הוא. שני הספרים, ציידים כבני אדם והאמנה החברתית** משלימים את מסכת תורתו של ארדרי, המשליכה כיום רבות מהשקפותיה על שחיי אמנות ותרבות שונים.

בניגוד לעמדות עקרוניות שליליות על המין-האנושי, שאותן מייצג גולדינג, הרי שארדרי מאמין בהנחתו של 'אין-אין-אין' רוסו שהאדם נולד מאושר וטוב, שה ערכים ה"אנושיים" שלו נוסדו במהלך תקופת קטל החיות שלו, וכי האדם יצא מעיר-העד במטרה שלא לשוב אליו. ארי דרי בוחן את התשתית האנושית, כמק בילה לשינוי התשתית הגופנית של האדם (נשירת השיער והחלשת השיניים). ארדרי מבסס את השקפתו על מחקרי קודמים לו בזואולוגיה, ביולוגיה ואתר לוגיה, תוך שהוא בדרך מקורית את תרבות הנשק של האדם. יחד עם זאת, לקראת סיום הספר, מגיעים הפרקים הפסימיים של תורת ארדרי, המאמין כי על המין האנושי מתרגשת וכאח שואה קרחונית, שתקטין את מיספרם של בני-אנוש, ושוב תגביר את יצר הקטל בין בני-האדם.

האמנה החברתית, נפתח בפרק בג'ודלן בלא שנהבים, וממשיך בפרק התקרית של הילה, שבו הוא בוחן את חומר הגלם של האבולוציה, תוך ביקורת תהליך טישי

• שניהם וראור בהוצאת זמורה ביתן מודן.
• רוברט ארדרי — ציידים כבני אדם; עברית: נעמי כרמל; הוצאת זמורה ביתן מודן; 210 עמודים (כריכה קשה).
• רוברט ארדרי, האמנה החברתית; עברית: נעמי כרמל; הוצאת זמורה ביתן מודן; 365 עמודים (כריכה קשה).

טוש חותמה של הזהות האינדיבידואלית של הפרט בחברת בני-האדם.

ארדרי משווה דיעות שונות של פילוסופים ואנתרופולוגים על התהליכים הר-עוברים על המין האנושי, כאשר הוא מציין בפירוט, "ממשות הפילוסופיה של רוסו ממונה כפסימיות שלה..." מהפסי-מיות נוסח רוסו, שב ארדרי לבעלי-החיים, הפעם אל דג האלפא, ובוחן שוב את

חוקר זורניק מקופים לגושי-אמונים

תורת הטריטוריות שלו: תורה אשר הנחת היסוד שלו היא פיתוח של רפלקס-סים מותנים של כל בעל חיים לטרי-טוריות הטבעיות שלו.

בכתבי רוברט ארדרי בולטת תלות רבה במחקרו של **קונראד לורנץ** וחוקרים אחרים, שבעזרת מסקנותיהם המדעיות, נרא מבסס את בחינתו שלו על המין האנושי, כמו קביעתו של **קארל סונ-ררס**: "במאבק הממורד בין קבוצות פמוכות, יהיה תמיד יתרון לאותו קבוצת הערשות שימוש במנהגים המתקדמים ביותר לעומת אלה המחויקים במנהגים פחות יעילים...". קביעה, שאותה ניתן להסמיק אפילו לחברה הישראלית שהחלה בשנים האחרונות לעבור לשרשרת של מינהגים חומייניסטיים.

בפרק המחוב והאורח מגיע ארדרי לבחינת "המפגשים של האדם העירוני...". כאשר מתכונת הייעור ניתנת להשוואה עם מתכונת החיים ביער-העד. ארדרי בוחן מינהגים של דינמיקת אוכלוסיה, תוך המשך לקיחת הדוגמות מתוך בעלי החיים באפריקה ובארצות אחרות. היא מגיע לבסוף למסקנה: "העיר איננה מחנה-ריכוז. כולנו פרט למוכי-גורל מע-סים הצטרפנו אל תושביה החולכים ורכיב ולא פעדריים, לא כאסירים, אלא כמת-נדבים. בריוק כשם שהחולדות של קאל-הון כחר מרצונן החופשי לאכול בתוך הדירים האמצעיים וליצור על ידי כך כיב-התנהגות...".

בפרק הדרך האלימה בוחן ארדרי את התגברות האלימות בתרבות המערבית, ומוא שוב את דרכו אל השקפתו של **קונראד לורנץ** על היותם, "החפידים הפלעתיים של ההשקפה בדבר היות ה-תיקפנות תכונה מולדת בכל הייצורים החיים...". בפרק קופי-האדם העולה, מנסה ארדרי לפענח את תהליך התפתחותו של המוח האנושי, תוך שהוא מניח כי הסי-בה היא השתררותו של הפרט מתוך המיסגרת של הסדר החברתי שינכפה עליו מכוונה של חברת הצייד השיתופית. במצב זה נוסדה מיסגרת המישפחה, כיחידה אנושית.

באחד מקטעי הסיום מציג ארדרי בספ-קנות את אהבתו למין-האנושי, והוא כר-תב: "ארדרי קפטלר קבע ברוח קודרת כי יש מן הסתם כמות האנושי ה"מרה שאיננו כשורה. אני ממהר לקום כדי לתי-מוך ברעיון, כפי שיעשה מן הסתם כל

מי שקורא את עיתוני-הבוקר כפידרם. קופי-האדם העולה מראה לעיתים תדירות יתר על המידה סימנים של מבוכה ככל הנגע לדרך שפניו מועדות אליה, למעלה או למטה. כפי שקונראד לורנץ העיר פעם, "המדי-אפיאנס" עריון גותר בבחינת ה-כית בחצי-הדרך בין קופי-האדם לבין ה-ייצור האנושי. אבל אני אינו מה מדיכא כמו קפטלר...". ומוליך למסקנתו, הטרי-ענת: "הפרט הוא שהביא לנו את הערב-רב הדינאמי הנקרא ציוויליזציה אנו-שית" הפרט הוא המקור האחד והיחיד של ההגשמה האנושית...".

דעותיו של רוברט ארדרי עומדות בי-ביקורת הזמן מאו-ראור והופצו ברבים בראשית שנות ה-60: ויש בהן מימד ההתעוררות למחשבה אינדיבידואלית של המעיין בהן. שני ספריו מומלצים לק-ריאה. הם עשויים להעניק השלכות קיר-מיות על בעיותיה של ישראל, בימים טרו-פים אלה, שבהם מנסים אנשי גוש אמו-נים להחזיר את החברה הישראלית אל השלבים הפרה-היסטוריים שלה.

עתיד

החורף השישי

אשליה בת 15 אלף שנה של מזג-אוויר סביר עומדת להסתים, ועידן חדש של קרח עומד לכסות את פני כדור הארץ, ולהסל את תושביו. סיטואציה זו, העתידה להתרחש אישם בנבכי העתיד, עמדה לנגד עיניהם של **דאגלס אורגיל** וד"ר **ג'ון גרייבן**, שניהם חברי החברה הגיאוגרפית המלכותית הבריטית, כאשר חיברו את סיפרם החורף השישי* שראה אור בתי-רגום לעברית.

הספר הוא ספק פסבדומדעי עם גיבור ספרותי, וספק מדעי-בידיוני. גיבורו של החורף השישי **ויליאם סטובין**, מדען המבנא את התהליך למראה סימניו ה-ראשונים, מגלה עד מהרה כי אכן צדק, ותהליך הקרחתה של העולם, יש לפנות במהירות את שיקגו ואת ניו-יורק ואזורים נרחבים נוספים של כדור-הארץ באמצעות עמודי קרח ענקיים.

החורף השישי הינו ספר תיאורי מרתק ופשוט, שמחבריו אינם טורחים אפילו לנסוק בתיאורים אלגוריים ובמסווים ספי-לוחיים מעמיקים — אלא מנבאים דברים צפויים כהווייתם. ראשוני הפרטים אודות עידן הקרח החדש נאספים תחילה בליווי-נים המקיפים את כדור הארץ.

בפרקי הסיום, היוצאים מתוך הנחה שמתוך חורבות העולם המתועש והאטומי שנהרס בקרח יקום עולם חדש, משררים המחברים אשלות כמו: "האם נניע למצב שבו מעצמות-העל של העבר הקרוב, המי-ציוויות ככלי נשק בעלי עוצמת הרס אדירה, תסתכנה במאבקים בדרום-אפריקה או תעמורנה לפני חסנתות של מדינות משוונות? "

בציניות וביקורת עצמית על מיצוי אור-תה תקופה ארוכה, קובעים המחברים: "הגיעה התקופה הבינקר-הנית... רחפה בלתי-צפויה, שהביאה לנו 15,000 שנים של חוב. נעשה תם ותר. פיתחנו קולי-אות, יישבי קבע, ערים, מדינות, רכוש, פצצות וציים כדי להגן עליהם, פוליטיקה בינלאומית כדי לקיים אותם. בנינו את פאריס ולונדון, ומספקה ולוס-אנג'לס. ובסופו של דבר בנינו את פצצת המימן... ופיתחנו פוג מסייים של ציוויליזציה — המג הרומי, הייתי קורא לה — אצטמיות, הפקה מרכזית, דלק מהאדמה, מכשירים חופסי זמן. בזנו את כדור הארץ כדי להציל את כתינו, ליצור נייר, להניע את מכתינותינו. הכטנו לאחר אל תקופת-האבן וכיכרנו את עצמנו על שהתקרמנו מאז...".

שאלות אלה הן השאלות הנשאלות למעשה ברובם של הספרים שניסקרו במדור זה, שאלות המעמידות את האדם באפסות, ובחוסר-האונים שלו אל מול יצריו, ובראשם יצר הכלייה העצמית.

* דאגלס אורגיל ג'ון גריבן — החורף השישי; עברית: דויד ברקוב; הוצאת כתר; 264 עמודים (כריכה רכה).